

УДК 37.091.3-053.5

Татаріна С.А.¹, Залановська Л.І.²

¹студ. гр. УФКСз- 311м НУ «Запорізька політехніка»

²канд. психолог. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З КОРЕКЦІЇ ДИСГРАФІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Проблема порушень писемного мовлення і читання – одна з найактуальніших для шкільного навчання, оскільки письмо і читання з мети перетворюється на засіб подальшого отримання знань учнями.

Писемне мовлення характеризують як складну форму мовленнєвої діяльності, багаторівневий процес, у якому беруть участь різні аналізатори: мовнослуховий, мовноруховий, зоровий, моторний, що тісно взаємно пов'язані. Втім, письмо формується на основі достатньо розвинутого усного мовлення.

Письмо – особлива форма власного (експресивного) мовлення, що формується, на відміну від усних форм, тільки в процесі цілеспрямованого навчання і є знаковою просторовою фіксацією тимчасової послідовності фонем в усному мовленні. Для здійснення письмового акту необхідна злагоджена послідовна робота мовних аналізаторів.

Є підстави вважати, що порушення в роботі аналізаторів або погана якість виконання функції самим аналізатором спричиняють специфічне формування письма, що виявляється в наявності стійких помилок, не пов'язаних зі знанням і застосуванням граматичних правил, що являє собою дисграфія.

Дисграфія (від грец. Dis – префікс, що означає розлад, γραφειν – пишу) – це розлад процесу письма, пов'язаний із недостатнім рівнем сформованості психічних функцій, що беруть участь у реалізації та контролі письмового мовлення. Як правило, дисграфія є супутнім проявом дислексії. Діти з такою проблемою відчувають труднощі при засвоєнні матеріалу, хоча їх інтелектуальні здібності переважно повністю зберігаються.

З урахуванням особливостей порушення розрізняють п'ять форм дисграфії: артикулярно-акустична, акустична, аграматична, оптична. Також, розрізняють специфічну дисграфію і неспецифічне порушення писемного мовлення, пов'язане з педагогічними, соціально-психологічними факторами. Крім основних форм діагностують і змішані, вони на практиці зустрічаються досить часто.

Багатогранність проблеми корекції мовленнєвого розвитку дітей молодшого шкільного віку з дисграфією висвітлюється в класичних і сучасних наукових дослідженнях (О. Гопіченко, О. Гриненко, Е. Данилавічуте, Л. Єфименкова, Р. Левіна, О. Корнєв, Р. Лалаєва, О. Мастюкова, Л. Назарова, Н. Нікашина, С. Мнухін, Д. Орлова, Т. Пічугіна, О. Російська, І. Садовникова, Є. Соботович, Л. Спірова, В. Тарасун, О. Токарева, М. Хватцев, Н. Чередніченко, Г. Чиркіна). Шляхом аналізу літературних джерел можна засвідчити, що порушення процесу оволодіння писемним мовленням на сучасному етапі розвитку корекційної педагогіки вивчають у різних аспектах: клінічному, психологічному, нейропсихологічному, психолінгвістичному, педагогічному (Т. Ахутіна, Л. Єфименкова, Н. Голуб, Е. Данилавічуте, О. Корнєв, Р. Лалаєва, Р. Левіна, Л. Спірова, Т. Тарасун, В. Токарева, С. Шаховська, М. Хватцев, Л. Цвєткова, Н. Чередніченко, А. Ястребова та ін.).

На думку Л. Журавльової, найбільш ефективними в сучасній логопедичній практиці підходами щодо корекційного навчання при порушеннях писемного мовлення є три основні підходи:

1. Перший підхід – характеризує логопедичну роботу відповідно до сучасної теорії логопедії. В основу цього підходу покладено принцип особливого впливу на «слабкі» ланки системи письма, формування їх з урахуванням зони найближчого розвитку дитини й нормативних вікових еталонів. Логокорекційна робота планується на основі логопедичної діагностики, здійснюється з урахуванням певних видів дисграфії (в індивідуальній чи підгруповій формі з дітьми одного віку) і спирається на наявні методичні рекомендації з подолання різних видів дисграфії.

2. Другий підхід розкриває всеосяжність корекційно-розвивальної роботи, що спрямована на розвиток усіх компонентів мовленнєвої функціональної системи та мовних здібностей, удосконалюючи в молодших школярів навички невимуснених операцій із мовним матеріалом та з урахуванням змісту шкільної програми з рідної мови.

3. Третій підхід (симптоматичний), як і перший, ґрунтується на результатах логопедичного обстеження дітей із дисграфією, що дозволяє виявити порушені ланки функціональної системи письма, вивчити види й характер специфічних помилок при написанні та на основі цього визначити провідні напрями логопедичної корекції.

Важливу роль у корекції писемного мовлення молодших школярів відіграють інтерактивні методи спрямовані на навчальну мовленнєву взаємодію учнів. Їх можна використовувати на різних етапах роботи і результати будуть позитивними. Наочні посібники поживляють логопедичні заняття, роблять їх яскравими і цікавими для молодших школярів. Наприклад: із серії предметних малюнків можна скласти декілька мовленнєвих ігор, спрямованих на корекцію писемного мовлення. Без інтерактивних дидактичних ігор, пізнавальних завдань, логічних і цікавих мовленнєвих вправ заняття з розвитку мовлення стає невиразним і нецікавим для учнів.

Зі збільшенням числа випадків проблем дисграфії у дітей, у навчальних закладах виникла необхідність у впровадженні інноваційних технологій. Для корекції письмового мовлення логопеди впроваджують на своїх заняттях: аутогенне тренування і самомасаж, артикуляційну гімнастика, мімічні вправи, фонематичні вправи, кінезіологічні вправи, біоенергопластику, коректурну правку, Су-Джок терапію, пальчикову гімнастику.

Новий освітній простір у початковій школі надихає логопедів професійно зростати, а саме: розробляти нові методи, прийоми і засоби корекційної педагогічної роботи. Для підвищення мотивації до занять, збільшення результативності корекційно-розвиваючої роботи, розвиток вищих психічних функцій логопеди застосовують ігри, мультимедійні засоби, ІКТ. Розробка нових методів, прийомів і засобів корекційної педагогічної роботи з дітьми молодшого шкільного віку з дисграфією засобами комп'ютерних технологій виступає в якості одного з найбільш перспективних напрямків розвитку даної галузі педагогіки та логопедії.